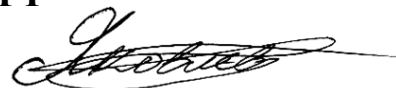

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ЯКОВЛЄВ ІГОР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 94(477)323.17-058.237"1936/2017"

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ДРАЧА

07.00.01 – історія України

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата історичних наук

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор
Гончарук Григорій Іванович,
Одеський національний
політехнічний університет,
завідувач кафедри історії
та етнографії України

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Даниленко Віктор Михайлович,
Інститут історії України НАН України,
завідувач відділу історії України
другої половини ХХ століття;
кандидат історичних наук
Діденко Юрій Володимирович,
голова Миколаївської обласної
організації Народного Руху України

Захист дисертації відбудеться «30» травня 2018 р. о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 38.134.01 у Миколаївському національному університеті імені В. О. Сухомлинського (54030 м. Миколаїв, вул. Нікольська, 24, ауд. № 01.322).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (54030 м. Миколаїв, вул. Нікольська, 24).

Автореферат розісланий «27» квітня 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізовано вченої ради

В. А. Пархоменко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність обраної теми дослідження визначається зростанням інтересу українського суспільства до вивчення життя та діяльності людей, які були організаторами і безпосередніми учасниками боротьби за українське національне відродження. Дослідження життєвого шляху, діяльності та творчої спадщини визначних діячів стало одним із важливих завдань сучасної історичної науки. Пріоритетного напрямку в наукових дослідженнях набула історична персоналістика, адже новітню історію України творили чимало непересічних діячів культури, що втілювали в життя рішення і настанови українських урядів та їх провідників.

На зламі XX і XXI ст. серед широкого загалу науковців, письменників і поетів, які брали участь в українському визвольному русі, помітно виділяється постать Івана Федоровича Драча. Вивчення його впливу на громадсько-політичне життя країни, його творча спадщина дають можливість зрозуміти сутність як суспільних, так і політичних процесів, розкрити роль та місце цієї непересічної особистості у боротьбі за вільну і незалежну Україну.

На нашу думку, постать І. Ф. Драча як представника творчої інтелігенції та громадсько-політичного діяча є однією з ключових у новітній історії України. Його безпосередній внесок у розбудову української державності, відстоювання національної пам'яті та розвиток вітчизняного мовознавства слугує прикладом для всього українського народу. Досліджуючи біографію І. Драча на основі новітньої історіографії та нових джерел, можна виявити комплекс тих чинників, які безпосередньо впливали на процес формування його громадсько-політичних поглядів у новітній період української історії.

Актуальність даного дослідження визначається також недостатньою розробкою порушеної теми в науковій літературі, відсутністю дисертаційного дослідження, присвяченого громадсько-політичній діяльності І. Ф. Драча.

Зв'язок роботи з науковими програмами і темами. Дисертація виконана на кафедрі історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету й узгоджена з темою кафедри «Інтелігенція в політичних партіях і громадських організаціях незалежної України (1991–2012)» (державний реєстраційний номер 0114U000635).

Мета дисертаційної роботи: на основі комплексного аналізу джерел та спеціальної літератури висвітлити політичну, ідеологічну, науково-публіцистичну та громадську діяльність І. Ф. Драча, його державницьку позицію, дати оцінку творчій спадщині поета, поглибити і розширити уявлення про зміст національно-визвольної боротьби в умовах перебудови, особливостей політичних процесів досліджуваного періоду.

Для реалізації цієї мети автором визначені наступні завдання:

- охарактеризувати ступінь наукової розробки даної проблеми у вітчизняній історіографії, систематизувати та класифікувати джерельну базу дослідження;
- проаналізувати творчий та громадський шлях І. Драча;
- висвітлити процес формування громадсько-політичних засад особистості І. Ф. Драча та становлення його патріотичного світогляду;
- дослідити роль і місце І. Драча в боротьбі за незалежність України та його особистий внесок в український національно-визвольний рух;
- вивчити громадсько-політичну, творчу діяльність І. Драча в період незалежності України;
- окреслити коло питань, які потребують подальшого вивчення.

Об'єктом дослідження є особистість Івана Федоровича Драча – державного і громадсько-політичного діяча II пол. XX – початку XXI ст.

Предметом вивчення є процес становлення І. Ф. Драча як особистості, поета та політика, його життєвий шлях і громадсько-політична діяльність.

Хронологічні межі зумовлені особливістю дослідження персоналії та охоплюють роки життя І. Ф. Драча (з 1936 року по сьогоднішній день). Згідно з основними етапами його громадсько-політичної діяльності дисертаційна робота поділяється на відповідні розділи.

Територіальні межі дослідження пов'язані з життєвим шляхом Івана Федоровича на теренах УРСР та незалежної України.

Методологічну основу дисертації склали принципи науковості, історизму, об'єктивності, загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Для розв'язання дослідницьких завдань використано методи аналізу та синтезу, порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний і ретроспективний. Персоналістичний характер дослідження зумовив використання історико-типологічного, хронологічного та біографічного методів. У роботі застосовані методи історичного джерелознавства: наукової евристики, класифікації та критики джерел.

Наукова новизна дисертації визначена проблемою, яка до цього часу не стала предметом спеціального дослідження. В роботі комплексно висвітлено громадсько-політичну і творчу діяльність І. Драча на тлі історичних подій кінця XX – початку XXI ст. До наукового обігу вперше введено значний масив архівних документів, які дозволяють розкрити основні етапи життя і діяльності Івана Драча; його політичні концепції висвітлені через призму його творчості, показано трансформацію світогляду поета під впливом політичних подій, розкрито його роль у внутрішній політиці незалежної України.

Вперше:

- зроблена спроба комплексного дослідження життя, творчості та громадсько-політичної діяльності І. Драча та його внесок в історично значущі суспільно-політичні процеси на території України;
- проаналізовано тактичну зміну І. Драчем антирадянських поглядів руху «шістдесятників» на провладні комуністичні погляди;
- доведено провідну роль І. Драча у створенні Народного Руху України;
- визначено місце та роль І. Драча в державотворчих процесах України періоду незалежності;
- здійснено аналіз творчого доробку І. Драча, безпосередньо пов'язаного з його громадсько-політичною діяльністю;
- висвітлено діяльність І. Драча в процесі відстоювання історичної правди в питаннях Голодомору та політичних репресій українського народу.

Практичне значення дисертації полягає в тому, що результати, узагальнення і висновки можуть бути використані для подальшої наукової розробки проблеми, при написанні підручників з вітчизняної історії, політології, журналістики, упорядкуванні біографічних довідників, розробці навчальних курсів та програм з історії Народного Руху України.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки обговорювалися на наукових семінарах кафедри історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету, на першій Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій 600-річчю міста Одеса «Кочубіїв – Хаджибей – Одеса» (Одеса, 2015), ІХ Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій 25-річчю Незалежності України «Народний Рух України: місце в історії та політиці» (Одеса, 2016), ІІІ Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 25-річчю Незалежності України «Південь України у вітчизняній та європейській історії» (Одеса, 2016), Х Миколаївській обласній краєзнавчій конференції «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження» (Миколаїв, 2016), Всеукраїнській науковій конференції «Етнічна культура в глобалізованому світі» (Одеса, 2016), ІІ Міжнародній науково-практичній конференції «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених» (Одеса, 2016), VІІІ Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні дослідження в соціальній сфері» (Одеса, 2016), Всеукраїнській науковій конференції «Хаджибейські читання» (Одеса, 2017), ІІІ мультидисциплінарній конференції «Чорноморські наукові студії» (Одеса, 2017).

Особистий внесок здобувача полягає у самостійній постановці та вирішенні завдань дисертаційного дослідження. Висновки і результати одержані автором самостійно. Наукові публікації є одноосібними.

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладені автором у 15-ти публікаціях, 6 з яких надруковані у фахових виданнях, із них 5 включено до наукометричних баз, та 9 у матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації та послідовність викладу матеріалу зумовлені специфікою мети та завдань дослідження. Робота складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний обсяг дисертації складає 160 сторінок, загальний – 184 сторінки. Список використаних джерел становить 240 позицій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертаційного дослідження, її актуальність, визначено мету та завдання, предмет та об'єкт дослідження, хронологічні рамки, характеризується наукова новизна, практичне значення й апробація роботи.

У першому розділі **«Історіографія проблеми, джерельна база та методологія дослідження»** проаналізовано стан наукової розробки обраної теми та розкрито джерельну базу дослідження, визначено методологічні засади.

У *підрозділі 1.1 «Історіографія проблеми»* зазначено, що постаті І. Драча, його громадсько-політичній діяльності присвячено чимало праць істориків і письменників.

Проблеми діяльності «шістдесятників» і дисидентів, серед них й І. Драча, отримали широке відображення у книгах і статтях таких українських дослідників, як С. Бойко, О. Гарань, М. Горинь, Ю. Данилюк, Г. Касьянов, А. Русначенко, М. Степаненко, В. Ковтун та ін. Різні аспекти творчості Івана Драча перебували у колі уваги вчених: М. Жулинського, І. Дзюби, В. Дончика, Л. Новиченко, Л. Масенко, В. Галацької, В. Моренця, В. Русанівського, В. Герман, І. Світличного. Окремими монографічними роботами вийшли праці А. Ткаченка «Іван Драч: Літературний портрет», «Поетичний світ Івана Драча», «Художній світ Івана Драча». У вказаних дослідженнях простежується формування громадянських якостей поета, його політичного світобачення, любові до України та її народу.

До найперших за появою праць, в яких висвітлюється розвиток суспільно-політичної діяльності І. Драча, можемо віднести роботи Г. Касьянова, праці закордонних українознавців Я. Розумного, Ф. Незважного, В. Жулиського, Я. Кабічека, А. Жуковського, В. Назарука, М. Вербового, Пола Мішлей, Петера Кірхнера, А. Камінського, М. Прокопа, Р. Сольчаника та інших. Саме на

сторінках їх праць було відображено антирадянську діяльність частини представників української інтелігенції в другій половині ХХ сторіччя. Надзвичайно цікавими та цінними виявилися для дослідження праці Л. Лук'яненка та С. Галамая, що мають мемуарно-біографічний характер.

Завдяки працям науковця В. Даниленка автор мав змогу дослідити суспільно-політичні процеси в нашій державі, що слугували передмовою до національно-визвольного руху за незалежність України другої половини 1980-х рр.

Багато цікавої інформації для поглиблення розуміння процесу протистояння шістдесятників комуністичній системі, їх прагнень, застосування «літературної зброї», тобто для цілісного опису літературно-політичного середовища, в якому сформувався І. Драч як поет, мислитель, а потім і політичний діяч, почерпнуто зі статей М. Наєнко, М. Степаненко.

Серед захищених дисертацій, що стосуються, передусім, літературної творчості поета, можна відзначити кандидатські роботи Л. Тихої, М. Лановика. Автори спробували зробити аналіз літературних праць І. Драча не лише періоду 1960–1970-х рр., а й охопити більш сучасні твори діяча, порівнюючи їх з іншими творами українських поетів.

Участь І. Драча в ролі першого голови Народного Руху України (НРУ), а згодом і постійного діючого члена партії, його діяльність на кожному з етапів становлення Руху відображена у низці статей Н. Ільницького, О. Бажана, В. Барцьося.

Діяльність НРУ в контексті відродження української державності висвітлена у працях самого І. Драча, І. Дзюби, Л. Лук'яненка, В. Чорновола, Д. Павличка, І. Юхновського та інших фундаторів Руху.

Також темі Народного Руху присвячені 12 кандидатських дисертацій, з яких дев'ять підготовлені на кафедрі історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету. Це праці Ю. Діденка, Н. Кіндрачук, М. Кучерук, О. Шановської, І. Кривдіної, О. Мардаренко, С. Овсієнка, О. Шипотілової, А. Кожанова. Значним внеском у дослідження теми є робота Г. Гончарука «Народний Рух України. Історія», в якій доведено, що головною метою діяльності НРУ стала незалежність України. У книзі є розділ «Зрозуміти батька Руху» – саме так автор назвав Івана Драча, наголошуючи на його ролі у становленні цієї організації.

Різноманітні аспекти створення і діяльності Руху відображені в збірках матеріалів дев'яти всеукраїнських наукових конференцій «Народний Рух України: місце в історії та політиці», в яких брав участь Іван Драч, а також майже всі керівники Руху різних років. Важливою для автора стала монографія Ю. Діденка «Народний Рух в державотворчих процесах України 1989–2002 рр.»,

де повною мірою розкривається внесок даної громадської організації в політичний процес розбудови Української державності.

Революційні процеси на території незалежної України – багатогранна тема, про яку вже написано чимало наукових праць як вітчизняних, так і закордонних дослідників. Про участь І. Драча в Помаранчевій революції викладено в науково-популярному виданні М. Загребельного та монографії С. Цвілюка.

Таким чином, досить помітним є історіографічний доробок із означеної проблеми. Він, безперечно, сприяє глибокому та всебічному пізнанню і висвітленню постаті цієї багатогранної особистості. Сучасне суспільство по-різному ставиться до громадсько-політичної діяльності Івана Драча, проте ті зрушення у вивченні відомого громадського діяча, що почали відбуватися на початку 1990-х рр., доводять необхідність подальшого вивчення та аналізу його життєдіяльності. На сьогоднішній день суспільство особливо цікавить його діяльність у русі «шістдесятників», його творча спадщина та громадсько-політична діяльність у складі Народного Руху України.

У підрозділі 1.2 *«Джерельна база дослідження»* використано опубліковані та неопубліковані матеріали. Для всебічного й об'єктивного дослідження життя І. Ф. Драча у дисертації залучено такі групи історичних джерел – документальні та наративні.

Важливими джерелами дисертаційного дослідження є документи Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ЦДАГО України), зокрема документи загального відділу ЦК Компартії України (ф. 1), Громадського об'єднання «Народний Рух України» (ф. 270). Матеріали ф. 1 містять інформацію про напрямки політичної діяльності комуністичної партії України включно по 1991 рік, у тому числі й у галузі національної політики та міжнародних відносин. Тут представлено матеріали про діяльність Верховної Ради України у 1989 р., зокрема питань, пов'язаних із прийняттям Закону про мови, та діяльність комісій Верховної Ради з питань міжнародних відносин. Серед матеріалів указанного фонду міститься інформація про організацію акцій протесту кримськими татарами та євреями.

Серед матеріалів ф. 270 опрацьовано документи про історію створення та діяльність Народного Руху України, звернення та пропозиції від трудових колективів, громадських організацій та окремих громадян, представників національних меншин з доповненнями та змінами до проекту Програми НРУ, Звернення Ради національностей Народного Руху України до національно-культурних товариств та національних меншин України. У документах фонду міститься також інформація щодо оцінок зовнішньополітичного впливу Російської Федерації, а також пропозиції та рекомендації стосовно обмеження подібного негативного зовнішнього тиску на Україну. Представлено матеріали

організацій національних меншин у справі взаємодії з Народним Рухом та їх роль у процесі суверенізації України.

Діяльність НРУ в контексті відродження української державності висвітлена у творах одного з фундаторів Руху – В. Чорновола. При дослідженні діяльності І. Драча як ініціатора Конгресу української інтелігенції використано матеріали з його зборів та статут цієї організації. Перебіг поточних подій з досліджуваної проблеми в часовому і географічному вимірах відображено в тогочасній газетній публіцистиці. Зокрема, сучасні погляди І. Драча на політичні події в Україні деякою мірою показують газети «Факти і коментарі» та «День».

Важливою для дисертанта стала, перш за все, збірка «Три дні вересня вісімдесят дев'ятого». Її основу складає стенограма установчого (першого), другого, третього з'їздів НРУ. Окрім головних документів організації, в них опубліковані доповіді Івана Драча, виступи делегатів, дискусії стосовно прийняття документів, численні звернення цих форумів до громадян.

Серед джерельної бази важливе значення відіграють і твори самого Івана Драча, які містять як ранню художню спадщину та кіносценарне надбання, так і твори більш пізнього періоду, які характеризуються глибшим змістом. Саме через призму своєї творчості І. Драч упродовж всього свого життя висвітлював свої цілі, ідеї та власне бачення навколишнього світу.

Низка поетичних збірок служила важливим матеріалом під час вивчення особистості видатного поета України. Серед них: «Соняшник» (1962), «Протуберанці серця» (1965), «Поезії» (1967), «До джерел» (1972), «Корінь і крона» (1974), «Київське небо» (1976), «Дума про вчителя» (драматична поема, 1977), «Сонячний фенікс» (1978), «Сонце і слово» (1978), «Шабля і хустина» (1981), «Драматичні поеми» (1982), «Київський оберіг» (1983), «Теліжинці» (1985), «Храм сонця» (1988), «Противні строфи: поезії» (2005).

Кіносценарії, написані Іваном Федоровичем, стали основою для багатьох українських фільмів: «Криниця для спраглих» (1964), «Камінний хрест» (1968), «Пропала грамота» (1972), «І в звуках пам'ять відгукнеться...» (1986), «Вечори на хуторі біля Диканьки» (1983), «Вінчання зі смертю» (1992, у співавт.), «Таємниця, забрана Чингісханом» (2001, у співавт.).

Цінним джерелом при написанні дисертації стали особисті зустрічі та інтерв'ю автора з Іваном Федоровичем Драчем. Це дало можливість поглянути на низку подій з життя поета крізь призму його власних думок, сформувати цілісне уявлення про світобачення митця та зрозуміти ті чи інші його вчинки. Варто відзначити, що подібне нарративне джерело має вагому частку суб'єктивності. Однак воно значно доповнює документальні джерела і додає наукову новизну дисертаційному дослідженню.

Отже, для висвітлення теми дисертаційного дослідження автором використано цілий комплекс різноманітних джерел, які дали можливість розкрити громадсько-політичну діяльність видатного українського поета.

У підрозділі 1.3 **«Методологія та методи дослідження»** названі принципи та методи, застосовані при написанні роботи. Для розв'язання проблем даного дослідження залучені принципи науковості, історизму, об'єктивності та конкретності, які застосовані при висвітленні фактів з біографії І. Ф. Драча та його політичних поглядів. За допомогою міждисциплінарного підходу автор застосував категорії понять з історії та політології. Для розв'язання проблем дослідження застосовані методи аналізу і синтезу, класифікації, узагальнення характеристик, проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний, структурно-системний, структурно-діахронний, ретроспективний, актуалістичний, історико-типологічний та біографічний методи.

Методи аналізу і синтезу, класифікації використовувалися при формуванні та обробці джерельних відомостей, проведенні історіографічного аналізу. Метод узагальнення дозволив на основі отримання з різноманітних джерел характеристик особистості І. Ф. Драча, їх узагальнення та аналізу зробити висновки про його політичну та громадську діяльність (переваги та недоліки характеру індивіда). Особистісні характеристики охоплюють різні періоди життя Івана Федоровича й отримані від людей, які знали поета з різних позицій та в різні часи: по спільній роботі, проведенню дозвілля, політичній діяльності. Тому даний метод став однією з домінуючих форм вивчення особистості І. Ф. Драча через думки інших людей, з якими він взаємодіяв.

Важливим виявилось й використання біхевіористського підходу до вивчення суспільних явищ і процесів, суть якого полягає в дослідженні поведінки індивідів і соціальних груп. Цей метод відіграв важливу роль при дослідженні суспільно-політичних рухів національних меншин України наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. За допомогою цього методу визначався рівень суперництва між лідерами окремих національно-культурних товариств за представництво в органах державної влади.

Застосування біографічного методу для опису діяльності І. Ф. Драча не обмежується показом лише його життя в спогадах найближчого оточення, що може скласти неправильне, обмежене та замкнене уявлення про досягнення громадського діяча і поета у різних сферах життєдіяльності. Важлива сторона біографії Івана Федоровича – її нерозривність із діяльністю інших людей, що складали його найближче соціальне коло.

У другому розділі **«Фактори формування громадсько-політичної свідомості Івана Драча»** наведено чинники, що призвели до застійних процесів на території Радянського Союзу і в Україні, до розвитку постаті

І. Драча як поета та відображення його патріотичної активності в громадській діяльності.

У підрозділі 2.1 *«Суспільно-політичні процеси в країні у другій половині ХХ ст.»* охарактеризовані ті суспільно-політичні процеси, які відбувались на території радянської України від початку періоду десталінізації до початку процесу «перебудови». Після ХХ з'їзду КПРС, зокрема на початок 1957 р., реабілітовано з таборів та спецпоселень понад 65,6 тис. осіб. Через п'ять років повністю знято обвинувачення з 250 тис. осіб репресованих, здебільшого вже помертвено. Однак у подальші роки динаміка реабілітації жертв сталінських репресій пішла на спад. Наприкінці 1960-х – на початку 1970-х років проведено нові ідеологічні кампанії проти виявів «українського націоналізму». На середину 1960-х років українською мовою навчалось ледь 60% учнів середніх шкіл. У великих містах становище з отримання якісних знань українською мовою виявилось особливо ускладненим. У 1958 р. в міських україномовних школах навчався тільки 21% учнів, а в низці провідних міст України (Харкові, Донецьку, Одесі та ін.) україномовні школи не досягали й 10%.

Суттєво зменшена кількість україномовної газетно-книжкової продукції. У 1963 р. з усієї кількості друкованих видань в Україні (2366) рідною мовою виходило лише 765, а значить, менше однієї третини. У 1970-ті роки почалась нова хвиля русифікаторського гніту, яка тривала до початку «перебудови». За сфабрикованою справою з обвинуваченням «примиренське ставлення до проявів націоналізму» – знято з посади першого секретаря ЦК КПУ П. Шелеста. На його місце прийшов інший затятий комуніст В. Щербицький, який самовіддано виконував усі постанови Москви, впроваджував відповідні кадрові зміни і «чистку» особового складу компартії.

Зростання явищ кризи та деградації у соціально-економічному житті України на середину 1970-х років визначалося таким чинником, як низька ефективність командно-планової економіки. Рівень продуктивності праці в колгоспах був украй низьким у порівнянні з подібними показниками аграрного сектору розвинених країн. У той же час, враховуючи недосконалість технічного обладнання, втрати під час збору врожаю сягали майже 30%. Тоді як індивідуальні присадибні господарства, що ледь досягали 3% посівних площ землі, надавали ринку майже 50% сільськогосподарської продукції.

У підрозділі 2.2 *«Становлення патріотичної особистості поета»* йдеться про громадсько-політичну діяльність Івана Федоровича. Наведено біографію видатного поета-новатора від його народження до перебування головою Конгресу української інтелігенції. Вказані ті причини та обставини з його життя, що покликали молодого літературного митця стати на шлях відстоювання національних інтересів свого народу. Так, перебуваючи на

другому курсі філологічного факультету КНУ, восени 1959 року І. Драч спромігся відкрито виступити з доповіддю по політичній інформації, за яку його забрали представники КДБ на профілактичну бесіду, звинувативши в «антирадянській агітації». Коротко розглянуто процес компромісу з радянським режимом та перехід Івана Федоровича до внутрішньої імміграції. Це призвело до послаблення його власного авторитету серед вимогливої, національно налаштованої частини суспільства.

Проте неперевершений новаторський вплив у поєднанні з ораторським мистецтвом перетворюють Івана Федоровича з простого поета в кумира молоді та духовного лідера нового покоління. 1961–1962 рр. він перебуває на посаді літературного працівника «Літературної газети» (тепер – «Літературна Україна»), головної газети Спілки письменників України (СПУ), з 1962 р. він – член СПУ. У 1962 р. видає свою першу книжку під назвою «Соняшник». Того ж року в журналі «Вітчизна» опублікував поему-симфонію «Смерть Шевченка», присвячену 100-річчю з дня смерті видатного Кобзаря. Однак у 1963 р. Іван Драч підпадає під критику за «націонал-буржуазну» літературу, засуджено його «формалістичні методи мовотворення». На початку 1960-х рр. творчість поета сприймалася неоднозначно: багато кого дратувала асоціативність, метафоричність, символізм його творів, незвичні словосполучки, сміливе введення в мову вірша наукової лексики.

Вказано на той значущий вклад Драча в розвиток української літератури, яку він збагачував щороку, постійно працюючи над перекладами закордонних класиків, пишучи сценарії до нових фільмів та працюючи над своїми поетичними збірками.

У підрозділі 2.3 «Участь І. Ф. Драча у обстоюванні демократичних засад України» йдеться про початок шістдесятих років минулого сторіччя, коли Іван Федорович за допомогою свого літературного таланту зміг добитися всенародного визнання, про його подальший перехід до внутрішньої імміграції та відхід від активних політичних дій. Проаналізовано суспільно-політичні процеси, що проходили у другій половині 80-х років минулого сторіччя на території України, учасником яких безпосередньо був сам І. Драч. 13 липня 1990 р. під час засідання Верховної Ради УРСР Іван Федорович брав безпосередню участь в написанні Декларації про незалежність, в яку саме з його ініціативи внесені положення про без'ядерний статус України та дотримання трьох його принципів: відмова від вироблення, придбання і випробовування ядерної зброї.

Багато часу І. Драч збирав та аналізував інформацію, пов'язану з Голодомором 1932–1933 років. Його активна співпраця з Дж. Мейсом сприяла визнанню на міжнародному рівні голоду 1932–1933 років геноцидом

українського народу. Взагалі плідна співпраця Івана Драча з українськими діаспорами в закордонних країнах продовжується вже протягом трьох десятиріч років. Досліджено також діяльність І. Драча на політичній арені України вже під час її незалежності.

У третьому розділі «**Діяльність у громадських та політичних структурах**» проаналізовано участь І. Драча в громадсько-політичних структурах, починаючи з середини 80-х років минулого сторіччя та закінчуючи сьогоднішнім.

У підрозділі 3.1 «**Внесок І. Ф. Драча у створення та зміцнення Народного Руху України**» показано безпосередній вплив Івана Федоровича на процес створення цієї громадсько-політичної організації. Впродовж періоду «перебудовчих» процесів він постійно виступає як один з головних ініціаторів відстоювання національних ідей. Саме І. Драч очолив ініціативну групу по складанню проекту Програми Народного Руху України за перебудову.

31 січня 1989 р. в Республіканському будинку кіно відбулися загальні збори письменників. Їх відкрив і вів перший секретар правління київського СПУ Іван Драч. Збори одностайно підтримали проект Статуту Народного Руху України. Цей документ, який ніс загрозу для існування Радянського Союзу і був до того моменту неможливий, викликав у суспільстві давно забуті відчуття національної гордості. Він містив засади розбудови демократичного суспільства, з урахуванням внутрішньої і зовнішньої ситуації, безкровного досягнення суверенітету республіки. І. Драч постійно брав участь у перемовинах з Центральним комітетом Компартії України. Ці контакти велись передусім із завідувачем ідеологічним відділом ЦК Леонідом Кравчуком, який, незважаючи на політичну заангажованість, не тільки вбачав незалежність України цілком можливою, а й робив усе можливе задля цього. Перебуваючи на посаді секретаря СПУ, всупереч волі керівництва, витримуючи удари найавторитетніших членів цієї організації, Драч спромігся добитись позитивної позиції Спілки письменників у схваленні проекту Програми Народного Руху. 24 березня 1989 р. на круглому столі, ініційованому Л. Кравчуком, виступив із заявою, що справа Руху активізувалася, чим показав свій відвертий протест проти радянської компартійної номенклатури.

У підрозділі 3.2 «**Діяльність І. Ф. Драча у створенні Конгресу української інтелігенції**» висвітлено створення громадської організації, яка сколихнула українську культурну еліту. Задум по створенню здійснився завдяки все тим же представникам української інтелігенції. Конгрес являв собою організацію, яка б стояла на захисті прав та свобод українського народу як на теренах нашої країни, так і відстоювання їх національних інтересів за кордоном. У жовтні 1995 р. Іван Драч разом з однодумцями пише Маніфест української інтелігенції,

в якому не просто критикує діяльність значної частини українських політиків, а й відверто закликає до сильних та рішучих дій, направлених на захист національних інтересів. Під цим Маніфестом поставили свої підписи понад два десятки видатних діячів української нації. Серед них були Володимир Ковтун, Ярослав Яцків, В'ячеслав Чорновіл. Ще через рік Драч офіційно реєструє Конгрес української інтелігенції. В його лави стрімким потоком вступають сотні небайдужих, патріотично налаштованих представників українського народу. Того ж 1996 р. по всій території України створені обласні центри Конгресу, інтелігенція жваво прийнялася за відстоювання українських прав та свобод.

Матеріали Маніфесту, викладені Іваном Драчем, у доволі чіткій формі звинувачували бездіяльність вітчизняних політиків, які смиренно підпорядкувалися проросійським ідеям тотальної русифікації. Наводилась порівняльна характеристика дій двох держав, де першою виступала шовіністично налаштована Росія з її імперськими амбіціями. З іншого боку, розглядалась уже незалежна Україна, проте яка за останні п'ять років безперервно втрачала свої позиції, розпродаючи за безцінь національне майно стратегічного значення. Головна ж мета Маніфесту української інтелігенції полягала в об'єднанні патріотично налаштованих представників українського народу в боротьбі за відстоювання національних інтересів.

21 березня 1998 р. в Києві проведені перші Всеукраїнські збори інтелігенції. Майже три десятки доповідей заслухано на цих зборах. Їх вражаючий масштаб підкреслює присутність на них Президента України Л. Кучми та Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета, які підтримали ідеї Конгресу й закликали до плідної співпраці на благо та користь нашої держави. Доповідь Л. Кучми мала назву «Ми не безсилі перед лицем майбутнього». В ній не тільки підтримано намагання української інтелігенції відстоювати інтереси держави, а й запевнено всіх присутніх, що він буде боротися з кримінальним світом та не допустить на території України ніякої іншої влади, окрім української. Патріарх Київський та всієї Руси-України закликав до об'єднання інтелігенції з іншими верствами населення у боротьбі за величне та щасливе майбутнє незалежної України. Ідея, започаткована Іваном Драчем, надихнула творчу інтелігенцію боротися за свої права. Втім, через відсутність належного нагляду керівництва з боку наступників Івана Федоровича, Конгрес української інтелігенції не став явищем загальнонаціональним і незабаром перестав існувати в більшості регіонів країни.

У підрозділі 3.3 «Співпраця І. Ф. Драча з президентами України» йдеться про громадсько-політичну діяльність Івана Драча, зосереджену на співпраці з

президентами незалежної України: Л. Кравчуком, Л. Кучмою, В. Ющенком, В. Януковичем та П. Порошенком.

Співпраця І. Драча з Л. Кравчуком вказує на їх багаторічне знайомство та помірне протистояння. Л. Кравчук, будучи головою ідеологічного відділу ЦК компартії України, неодноразово намагався протистояти НРУ та переконати Івана Федоровича і його найближче оточення в хибності їх задуму. Для Л. Кравчука важливе значення під час першої політичної боротьби за крісло керманіча країни мав той факт, що Драч не тільки не висунув свою кандидатуру на посаду президента країни, а й, що найбільш важливо, він не підтримав головного опонента Л. Кравчука – очільника Народного Руху В. Чорновола, за що останній неодноразово в гострій формі висловлювався на адресу Івана Драча. Після перших незалежних президентських виборів на території України І. Драч як голова Народного Руху України наполягав на підтримці діючого президента задля інтересів усіх громадян Української держави. Та, на жаль рішення, яке прийняв В. Чорновіл, перебуваючи на посаді голови Народного Руху України, про перехід до опозиції призвело до значного зменшення кількісного показника представників Руху та розколу в ідеології партії.

Співпраця Івана Драча з Леонідом Кучмою принесла чималі зрушення, бо саме завдяки Л. Кучмі вдалося привернути всеукраїнську увагу до Конгресу української інтелігенції, який, у свою чергу, зіграв велику роль під час президентських виборів 1999 року, коли Л. Кучма знову опинився в кріслі керманіча країни. Після завершення виборів І. Драча за його національні погляди та бажання служити українському народу обирають на пост голови Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, щоправда, вже через два роки його з цієї посади знімають за ті ж відверті національні погляди. З іншого боку, після президентських перегонів 1999 р. проукраїнська налаштованість Л. Кучми почала поступатися проросійським поглядам, що, в свою чергу, з часом змусило І. Драча перейти в опозицію до діючої влади.

З початком Помаранчевої революції Іван Федорович брав безпосередню участь у революційних процесах країни та всіма силами підтримував зростання національної свідомості в суспільстві.

Іван Драч за президентства Віктора Ющенка отримав звання Героя України за самовіддане служіння українському народові, втілене у поетичному слові та відстоюванні ідеалів свободи і демократії. Та, на жаль, після усвідомлення того, що ідеї Президента та його оточення, які були гаслами на Майдані, залишились такими переважно лише на папері, більшість представників політичної еліти, в тому числі й Іван Федорович, відійшли від співпраці з В. Ющенком. І. Драч

перейшов до Українського народного блоку Ю. Костенка та І. Плюща, саме з ними він намагався черговий раз потрапити до лав Верховної Ради. Проте цей блок політичних сил програв вибори.

Співпраця І. Драча з В. Януковичем мала свої досить помітні результати. Іван Федорович неодноразово гостро критикував русифікаторську політику В. Януковича, який не звертав особливої уваги на колишнього рупора української інтелігенції, втім, Іван Драч саме під час правління Януковича отримав орден князя Ярослава Мудрого III ступеня та почесний знак Президента – ювілейну медаль «20 років незалежності».

І. Драч досі очолює Товариство «Україна-Світ», товариство зв'язків із зарубіжними українцями, Президентську Раду товариств зв'язків із зарубіжними країнами. З самого початку президентської кампанії 2014 р. підтримував кандидатуру П. Порошенка, втім, не пройшло й року з моменту інавгурації, як Драч став втрачати симпатії до чинного керманіча країни. За допомогою свого творчого таланту він присвячує П. Порошенку вірша, в якому закликає рішуче побороти ворогів українського народу та зберегти територіальну цілісність України.

За результатами дослідження сформульовано головні теоретичні положення, що представлені у **висновках**:

Працюючи над дослідженням, автор мав змогу ознайомитись із різнобічністю постаті І. Ф. Драча. Враховуючи те, що Іван Драч прославився у різних сферах культурницької діяльності і практично все своє життя творчо розвивався і використовував свої поетичні здібності задля досягнення політичних цілей, виникає необхідність у нерозривному дослідженні його постаті як громадсько-політичного діяча, так і діяча культурного.

Іван Драч приніс українському народу чимале творче надбання, його внесок у літературний скарб нації багаторазово досліджувався вченими філологами та літературознавцями, які неодноразово підтверджували його новаторську творчість. З цим автор повністю погоджується та доповнює процес дослідження постаті Івана Федоровича такими результатами свого дослідження:

1. Джерельна та історіографічна база дослідження дозволила цілісно й комплексно дослідити та об'єктивно охарактеризувати життя й головні напрямки діяльності І. Ф. Драча, зокрема його внесок у розвиток суспільно-політичної думки і державотворення в Україні в останній чверті XX ст. Серед науковців з даної проблеми слід відзначити публікації О. Гараня, Г. Гончарука, В. Ковтуна, В. Даниленка, В. Деревінського, Ю. Діденка, Б. Захарова, Г. Касьянова, В. Куйбіди, М. Степаненка та ін. Проте зазначені важливі аспекти не стали предметом окремих спеціальних досліджень, хоча деякі автори

торкались їх побіжно, в загальному контексті. Водночас цілісне, спеціальне, окреме дисертаційне дослідження обраних дисертантом аспектів проблеми наразі також було відсутнє.

2. Аналізуючи творчість Івана Федоровича, автор дійшов висновку, що І. Драч з самого початку своєї поетичної творчості відстоював погляди пацифізму та миролюбності. Його перший надрукований вірш під назвою «Боротьба за мир» досі є актуальним та асоціюється з його громадсько-політичною діяльністю. Як у творчому процесі, так і політичному, завжди відстоював позиції людяності та гуманності. Свій статус миролюбця він неодноразово підтверджував як під час формування статуту Народного Руху, так і під час розробки Декларації прав та свобод України.

3. Вивчивши життєвий шлях І. Ф. Драча, дисертант з'ясував, що він був доволі складним. У свідомості і поглядах Івана Федоровича, як і в українському суспільстві, відбулися докорінні зміни постсталінської доби. Уже на початку 1960-х рр. Він протистоїть тоталітарному режимові, був одним із найвідоміших представників руху шістдесятників. Із самого початку своєї громадсько-політичної кар'єри І. Драч вдало скористався процесом десталінізації, який проходив на теренах СРСР. Він спромігся виділитися з-поміж більшості представників творчої інтелігенції того часу, чим і заслужив високий авторитет серед осередку шістдесятників. Всі його гучні заклики до критики тоталітарного режиму були безпосередньо продиктовані політичною ситуацією періоду «відлиги», який корисний для прибічників політики М. Хрущова. Констатовано, що Іван Федорович Драч 1966 року еволюціонував у поглядах, відділившись від руху шістдесятників. Уже як поміркований комуніст він отримав змогу безперешкодно творчо розвиватись, творити і прославляти свій народ, але вже в руслі соціалістичної культури. Та незважаючи на те, що І. Драч офіційно відмовився від поглядів національно налаштованих представників інтелігенції, він підтримував тісний зв'язок із представниками українського дисидентського руху.

4. Встановлено, що головним внеском Івана Федоровича за його політичного життя є створення Народного Руху України. Ця організація з ним на чолі змогла здобути омріяну незалежність України. І. Ф. Драч прагнув незалежної політичної позиції, сповідував ідею подолання беззаконня сталінських часів, відстоював національну гідність та національну думку, виступав за оборону людських, національних прав і народну самобутність. Він ще у 1989 р. теоретично обґрунтував необхідність і закономірність входження України до сім'ї європейських народів. Іван Драч як секретар правління київського СПУ відкрив та став ведучим загальних зборів письменників, на яких схвалено проект Програми НРУ, що ніс у собі засади розбудови

демократичного суспільства з урахуванням внутрішньої і зовнішньої ситуації, безкровного досягнення суверенітету республіки. 24 березня 1989 р. на круглому столі, ініційованому Л. Кравчуком, він відверто виступив із заявою, що справа Руху активізувалася, чим показав свій відвертий протест проти дій радянської номенклатури в Україні.

5. Незважаючи на те, що головний внесок у політичне життя країни Іван Федорович вніс наприкінці 1980-х рр., увесь подальший час служив інтересам українського народу та намагався покращити його життя. В середині 1990-х рр. великий український політик створив та очолив Конгрес української інтелігенції – організацію, основна мета якої полягала у відстоюванні інтересів виключно українського суспільства. Ця громадська організація впродовж року існування залучила до своїх лав тисячі представників культурної та наукової еліти України. З 1990 року І. Драч тричі ставав членом парламенту, намагався співпрацювати зі всіма президентами незалежної України. Неодноразово змінював своє політичне оточення та переходив в опозицію до колишніх однодумців, чим провокував на свою адресу звинувачення в політичній нестабільності. Також як патріот своєї країни він брав активну участь у процесі відстоювання історичної правди в питаннях Голодомору та політичних репресій українського народу. Впродовж усього періоду незалежності І. Драч налагоджував зв'язки з українською діаспорою всього світу. Незважаючи на активне громадсько-політичне життя в період незалежності України, Іван Федорович не лишив своєї творчої справи та продовжував писати і публікувати поезію, частина з якої безпосередньо відображала його громадсько-політичні погляди.

6. До кола питань даної проблеми, які потребують подальшого вивчення та узагальнення, можна віднести наступне: громадсько-політична співпраця І. Драча з представниками національних меншин на території України; дослідження філософсько-правових поглядів у творах поета і прозаїка Івана Драча.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Яковлев І. В. І. Ф. Драч і перебудовчі процеси в Україні // Інтелігенція і влада: громадсько-політ. наук. зб. Одеса: Астропринт, 2015. Вип. 33. С. 249–256.
2. Яковлев І. В. Боротьба І. Ф. Драча за незалежність України // Інтелігенція і влада: громадсько-політ. наук. зб. Одеса: Астропринт, 2016. Вип. 34. С. 200–206.

3. Яковлев І. В. Становлення постаті І. Ф. Драча в період десталінізації // Інтелігенція і влада. Серія: Історія. Одеса: Екологія, 2016. Вип. 35. С. 232–241.

4. Яковлев І. В. Громадсько-політичний шлях І. Ф. Драча // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія. Одеса: Фенікс, 2016. Вип. 12. С. 46–50.

5. Яковлев І. В. І. Ф. Драч і Конгрес української інтелігенції // Інтелігенція і влада: Серія: Історія. Вип. 36. Одеса: Екологія, 2017. С. 280–288.

6. Яковлев І. В. Співпраця І. Драча з президентами України // Інтелігенція і влада. Серія: Історія. Вип. 37. Одеса: Екологія, 2017. С. 218–230.

Публікації, які додатково відображають результати дослідження:

7. Яковлев І. В. Іван Федорович Драч і Одеська обласна організація Народного Руху України // Перша Всеукраїнська наукова конференція, присвячена 600-річчю міста Одеса «Кочубіїв – Хаджибей – Одеса». Одеса: Політехперіодика, 2015. С. 170–172.

8. Яковлев І. В. І. Ф. Драч у боротьбі за незалежність України // Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 25-річчю Незалежності України «Народний Рух України: місце в історії та політиці» (Одеса, 25–26 травня 2016 р.). Одеса: Астропринт, 2016. С. 85–86.

9. Яковлев І. В. Проблеми українського мовознавства як одна з причин боротьби НРУ за незалежність // Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю Незалежності України «Південь України у вітчизняній та європейській історії» (Одеса, 15–16 вересня 2016 р.). Одеса: Астропринт, 2016. С. 429–432.

10. Яковлев І. В. Наслідки політики радянзації на території УРСР як головна загроза подальшого розвитку Українського етносу // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Етнічна культура в глобалізованому світі» (Одеса, 6–7 жовтня 2016 р.). Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2016. С. 186–194.

11. Яковлев І. В. Конформістська політика І.Ф. Драча // Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених» (Одеса, 27 жовтня 2016 р.). Одеса: Фенікс, 2016. С. 83–84.

12. Яковлев І. В. Про вплив І. Ф. Драча на миротворчі погляди Народного Руху України // Матеріали Х Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження» (Миколаїв, 20–21 жовтня 2016 р.). Миколаїв: Іліон, 2016. С. 184–185.

13. Яковлев І. В. Русифікаторська політика як засіб боротьби з інакодумством // Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-

конференції «Актуальні дослідження в соціальній сфері» (Одеса, 17 листопада 2016 р.). Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2016. С. 141–142.

14. Яковлев І. В. Постать І. Ф. Драча в новітній історії України // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Хаджибеївські читання» (Одеса, 9 березня 2017 р.) Одеса: видавець Букаєв В. В., 2017. С. 176–183.

15. Яковлев І. В. Громадсько-політична діяльність І. Ф. Драча в період помаранчевої революції // Матеріали III мультидисциплінарної конференції (Одеса, 19 травня 2017 р.) Одеса: Гельветика, 2017. С. 110–112.

АНОТАЦІЯ

Яковлев І. В. Громадсько-політична діяльність Івана Драча. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.01 – історія України. – Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2018.

Дисертація є комплексним дослідженням широкого кола питань, пов'язаних із громадсько-політичною діяльністю І. Драча у різні періоди його життя. Охарактеризовано громадську діяльність у період руху шістдесятників та його перехід до компромісу з радянською владою. На основі значного масиву джерел здійснено аналіз громадсько-політичної діяльності І. Драча та його найближчого оточення в період перебудовчих процесів на території України. Висвітлено його політичну діяльність у період незалежності України. Розглянуто діяльність І. Драча на посаді народного депутата України, його співпрацю з президентами України. Вказано на його громадсько-політичну підтримку Помаранчевої революції 2004 року та Революції гідності 2014 року.

Проаналізовано стан наукового вивчення проблеми, ступінь досліджуваності теми серед вітчизняних та зарубіжних істориків. Введено до наукового обігу значну кількість архівних та друкованих матеріалів. Визначено перелік питань, які потребують подальшого вивчення та узагальнення.

Ключові слова: І. Драч, шістдесятники, дисиденти, українська інтелігенція, боротьба за незалежність, Народний Рух України, Конгрес української інтелігенції.

АННОТАЦИЯ

Яковлев И. В. Общественно-политическая деятельность Ивана Драча. – Квалификационный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук по специальности 07.00.01 – история Украины. – Николаевский национальный университет имени В. А. Сухомлинского. – Николаев, 2018.

Диссертация является комплексным исследованием широкого круга вопросов, связанных с общественно-политической деятельностью И. Драча в разные периоды его жизни. Охарактеризованы общественная деятельность в период движения шестидесятников и его переход к компромиссу с советской властью. На основе значительного массива источников осуществлен анализ общественно-политической деятельности И. Драча и его ближайшего окружения в период перестроечных процессов на территории Украины. Освещена его политическая деятельность в период независимости Украины. Рассмотрена деятельность И. Драча в должности народного депутата Украины, его сотрудничество с президентами Украины. Указано на его общественно-политическую поддержку Оранжевой революции 2004 года и Революции достоинства 2014 года.

Проанализировано состояние научного изучения проблемы, степень разработки темы среди отечественных и зарубежных историков. Введено в научный оборот значительное количество архивных и печатных материалов. Определен перечень вопросов, требующих дальнейшего изучения и обобщения.

Ключевые слова: И. Драч, шестидесятники, диссиденты, украинская интеллигенция, борьба за независимость, Народный Рух Украины, Конгресс украинской интеллигенции.

ANNOTATION

Yakovlev I. V. The public-political activity of Ivan Drach. – The manuscript.

The thesis for the candidate of historical sciences degree, specialty 07.00.01 – History of Ukraine. – Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlynsky. – Mykolaiv, 2018.

The dissertation is a comprehensive study of a wide range of issues related to the public-political activities of I. Drach in different periods of his life. The state of scientific study of the problem, the degree of research of the topic among domestic and foreign historians is analyzed. A large number of archival and printed materials were introduced into the scientific circulation. The list of issues that require further study and generalization is determined.

It was established that I. Drach successfully used the process of de-Stalinization, which took place on the territory of the USSR, which allowed him to stand out among the majority of representatives of the creative intelligentsia of the time that I. Drach deserved a high authority among the center of the Sixties. The work illustrates that I. Drach tactically changed the anti-Soviet views of the movement of the Sixties on the pro-Communist, which enabled him to freely creatively develop, work and glorify his people but in the course of socialistic culture.

The contribution of I. Drach to the development of Ukrainian cinema, his work on creating scenarios for dozens of films and cooperation with prominent filmmakers are considered. Also, in the research, the author drew attention to the productive work of I. Drach over translations into Ukrainian of works of world literature, which in turn significantly expanded the volume of Ukrainian-language products in the Ukrainian Soviet Socialist Republic.

On the basis of a large array of sources, an analysis of the public-political activities of I. Drach and his the closest surroundings during the period of restructuring processes on the territory of Ukraine was carried out. The leading role of I. Drach in creation of a public organization of the People's Movement of Ukraine has been proved, which played an important role in the process of gaining independence by Ukraine. The analysis of I. Drach's creative work that directly related to his socio-political activity is completed. The work of I. Drach in the process of defending historical justice in the issues of the Holodomor of the Ukrainian people is shown. His political activity during the period of Ukraine's independence was highlighted. The work of I. Drach as a people's deputy of Ukraine, his cooperation with the presidents of Ukraine is considered. Reference is made to the public-political support of the 2004 Orange Revolution and the 2014 Dignity Revolution. His socio-political activity was analyzed in the process of consolidation of representatives of the Ukrainian intelligentsia, around the problem of defending the national interests of the Ukrainian people.

The activity of I. Drach during the creation of the Congress of Ukrainian Intelligentsia, whose main goal is to consolidate patriotically-minded forces around the process of defending the national interests of the Ukrainian people, was investigated. The main reasons and factors that prompted I. Drach to create this public organization, the vast majority of members of which were representatives of the Ukrainian intelligentsia, were considered. The relationship between I. Drach and other representatives of the country's cultural and scientific elite in the process of creation and distribution of regional centers of the Congress of Ukrainian Intelligentsia and their further cooperation in the struggle for the interests of the Ukrainian people is analyzed.

Keywords: I. Drach, Sixties, dissidents, Ukrainian intelligentsia, struggle for independence, People's Movement of Ukraine, Congress of Ukrainian intellectuals.

Підп. до друку 24.04.2018. Формат 60×84/16.
Обл.-вид. арк. 0,9. Ум. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. 2404-1.

Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1.
Свідоцтво МК № 11 від 26.01.2007 р.

